

Krónika

Vida Tamás

(1924–2020)

2020. november 12-én elhunyt dr. Vida Tamás fordító, tolmács, lektor, az OFFI egykori igazgatóhelyettese, az ELTE BTK Fordító- és Tolmácsképző Tanszéke és a Külkereskedelmi Főiskola óraadó tanára. Francia, olasz, német, angol, héber és latin nyelveken fordított és tolmácsolt, francia nyelven oktatott.

Budapesten, 1924. április 14-én született. A négy elemi osztály után a budapesti VI. kerületi Kemény Zsigmond Gimnáziumban tanult, 1942-ben érettségizett. 1942-től 1944-ig részt vett az Alliance Française tanfolyamán. 1944-ben bevonult munkaszolgálatra. 1945-től a Pázmány Péter – a mai Eötvös Loránd – Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának hallgatója volt, ahol 1949-ben szerzett latin–francia szakos tanári oklevelet és doktori oklevelet. 1949-től a Magyar Állami Földtani Intézet munkatársa lett könyvtárosi és fordítói munkakörben. 1967-től az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda (OFFI Zrt.) lektora, a lektorátus vezetője, 1982-től szakmai igazgatóhelyettese volt. 1973 és 2010 között az ELTE BTK Fordító- és Tolmácsképző Tanszékén tanított külsős óraadóként. Ugyanezen időszak alatt a Külkereskedelmi Főiskolán francia jogi és államigazgatási szövegek fordítását oktatta, címzetes főiskolai docens címet kapott. Jegyzeteit évek múltán is nagy kincsnek őrzik egykori hallgatói. A Magyar Fordítók és Tolmácsok Egyesületének első alapító elnöke, örökös tagja. Mintegy tíz éven át a *Fédération des Traducteurs* folyóirata, a *BABEL* szerkesztőbizottsági tagjaként is

tevékenykedett. 2000-ben szakmai munkásságáért megkapta a köztársasági elnök személyes elismerését kifejező aranyérmét.

1986. évi nyugdíjazását követően is folyamatosan lektorált az OFFI-nál. Ahogy azt hangoztatta: „Én megőrzöm a munkát, és a munka megőríz engem”. Értékelte azt, hogy minden nyelv tanúskodik az adott ország szellemi életéről, intézményeiről és közigazgatásáról. A 2017-ben megjelent *Bevezetés a jogi terminológiába a terminológus szemüvegén át* c. kötet szakmai lektora, amely könyv az ő munkájának ihletésére született meg. 2019-ben 95 évesen személyesen vette át unokája oldalán az OFFI 150 konferencián a Parlament épületében az állami fordítószolgálatban generációkon átívelő pályát betöltő és a fiatalokat lelkesen betanító lektornak nyújtott emlékérmét és elismerő oklevelet az OFFI Zrt. vezérigazgatójától, dr. Németh Gabriellától, amit percekig tartó vastaps kísért. Ez is jelezte, hogy mekkora tisztelet övezte őt, mindenki Tamás bácsiját, aki szakmai alázattal és hatalmas tudásvágygal rendelkezett.

A következőkben egy tanítványa, két kollégája és mentoráltja emlékezik rá.

Polácska Edina Katalin, volt tanítványa

2000-ben az ELTE Fordító- és Tolmácsképző Központjának francia szakos hallgatójaként az a megtiszteltetés ért, hogy évfolyamtársaimmal Vida Tanár Úrtól tanulhattuk a francia jogi és államigazgatási szaknyelvet. Az internet berobbanása előtt járunk, a Tanár Úrtól házi feladatként kapott fordításokat még tintasugaras nyomtatóval nyomtattuk ki – már akinek volt ilyen egyáltalán otthon. A fordítások elkészítéséhez kizárólag a Tanár Úrtól az órán kapott iránymutatásokra és nyomtatott szótárainkra tudtunk támaszkodni, az internetes keresés akkor még szinte ismeretlen volt.

Mindez ma elképzelhetetlen, de akkor nagyon is igaz volt: valójában nem is volt internetre szükségünk, hiszen minden szükséges tudást megkaptunk Tőle – és annál sokkal többet. Máig emlékszem arra, hogy a Tanár Úr korát meghazudtoló fiatalos lendülettel magyarázott nekünk, fordítópálántáknak, nyelvi csetléseinket-botlásainkat, félrefordításainkat türelmesen, szeretettel és kitartóan javítgatva, a köztünk levő, szinte beláthatatlan tudás- és tapasztalatbeli távolság ellenére. Az ő óráin feldolgozott és a szinte olvashatatlan kézírásommal telejegyzetelt fénymásolt lapokat egy dossziéban lefűzve a mai napig nagy becsben tartom, hiszen olyan tudást és értéket képviselnek számomra, amelynek az azóta eltelt több mint 20 évben számtalanszor hasznát vettem – bárhová is sodort a szakmai életem. Szeretettel emlékezem a Tanár Úrra, a tudást pedig, amelyet kaptam tőle, kincsként őrzőm.

Csányi-Siffel Enikő, volt munkatársa

Emlékszem, még gyakornokként jártam be az OFFI falai közé, mikor már pontosan tudtam, hogy ki Vida Tamás bácsi. Akkor még nem is sejtettem, hogy milyen nagy szerepet fog játszani nem csupán szakmai, de jellembeli formálódásomban egyaránt.

Fordítóként nem volt nap, hogy elmulasztottam volna a vele való konzultációt. Reggelente türelmetlenül vártam érkezését, hogy átbeszélhessem vele az addig felmerült, számomra oly megoldhatatlannak tűnő fordítási problémákat. Mindeközben mégis mindig akadt ideje arra, hogy anekdotákat meséljen a régi szép időkről, de tette mindezt olyan játszi könnyedséggel, hogy észre sem vettem, ő most is tanít, én pedig most is tanulok. Ó, de értékes pillanatok voltak ezek! Élete végéig tanított, és tanult ő maga is. Egyszerre volt jelen benne a szakmai alázat és az elengedés könnyedsége. Ugyancsak tőle tanultam meg, mit jelent tudást önzetlenül átadni, mit jelent a szó legnemesebb értelmében tanítani és mentorálni, mert mint mondani szokta, ő ezáltal él tovább. Tanítványai sikerei az ő legnagyobb sikerei is voltak egyben.

Mégis el kell mondjam, hogy sokkal többet tanított mindezeknél: megtanított embernek lenni és maradni egy olyan világban, ahol a lojalitás, az egyenesség és a becsület tovatűnő délibábnak tetszenek csupán. Nagy megtiszteltetésként éltem meg, ahogyan az idő előrehaladtával egyre inkább betekintést engedett abba, hogy kicsoda is ő valójában, hogyan gondolkodik életről és halálról, munkáról, családról. Ilyenkor úgy éreztem, közvetve tán, de ismét tanít. Hogy miről? Magáról a nagybetűs életről.

Mindig, mikor megjegyzést tettem a pótolhatatlanságára, ő alig észrevehető mosollyal az arcán egyre csak Charles de Gaulle néhai francia elnök elhíresült mondatát idézte, miszerint „A temetők tele vannak pótolhatatlan emberekkel.” Drága Tamás bácsi, számomra mindig pótolhatatlan maradsz, nyugodj békében!

Tamás Dóra Mária

Szakmai és személyes emlékeim Vida Tamásról

*„Legnagyobb cél pedig, itt, e földi létben,
Ember lenni mindég, minden körülményben.”*

(Arany János)

Türelmes, nyitott és derűs emberként ismertem meg őt, aki szívesen osztotta meg tapasztalatait, széles körű tudását. Jómagam nemcsak ismereteket, de bölcsességet is tanultam tőle. Megtiszteltetésnek vettem, hogy jelen volt a doktori védésemen. Számomra sokat jelentett, hogy 2017-ben személyesen adhattam át neki azt a szakmai kézikönyvet, amelynek létrejöttét ő inspirálta, és amelyhez szakmai lektorként is hozzájárulhatott. Ekkor készült vele *Az állami fordítószolgálat 150 éve* c. kötetben megjelent interjú.

Már a nyugdíjas éveiben járt, amikor fordítóként dolgoztam mellette, és lektoromként felhívta a figyelmemet arra, hogy a hiteles fordításokban kulcsfontosságú szerepet betöltő bizonyos magyar jogi terminusok nagyon hasonló fogalmi kihívásokat jelentenek a fordítók számára. Ezzel inspirálta a 2018-ban első kiadásban megjelent *Bevezetés a jogi terminológiába a terminológus szemüvegén át* című kötet létrejöttét.

Számomra nagyon beszédes volt, amikor az egyik megemlékezés során kiderült, hogy 95 évesen miért is ment el személyesen átvenni az elismerést a Parlamentbe. Válasza szerint „Kalandvagyból!”. Életöröme, a jókedvre nyitottsága ragadós volt, és mindvégig jellemezte őt.

Gazdag életpályájának minden mozzanatát feleleveníteni sajnos nem lehet, de a leírtak töredékességük ellenére is segítenek megemlékezni nemcsak egy kivételesen nagy tudású, hanem nagylelkű emberről is, aki mindig kész volt a tudását a fiatalabb generációknak továbbadni. Szeretettel emlékezünk rá, nyugodjon békében!

Tamás Dóra Mária, Polácska Edina Katalin, Csányi-Siffel Enikő

Források

- Tamás D. M. 2017. *Bevezetés a jogi terminológiába a terminológus szemüvegén át*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó. (<https://www.offi.hu/offi-akademia/kiadvanyok/bevezetes-a-jogi-terminologiaba-a-terminologus-szemuevegen-at>).
- Tamás D. M., Klenk M. 2019. 150 éves az állami fordítószerződés. *Magyar Jogi Nyelv*. III. évf. 1. szám. 40–41. (<https://joginyelv.hu/150-eves-az-allami-forditoszolgalat-2019-marcius-22/>).
- Vida T. 2019. „A fordítóprogram nem ismeri a konnotátumot..” In: Szoták Sz. (szerk.) *Az állami fordítószerződés 150. éve*. Budapest: OFFI Zrt. (<https://150.offi.hu/sites/default/files/media/pdf/10-%20Vida%20Tam%20c3%a1s.pdf>).
- <https://www.offi.hu/hirek/vida-tamas-ement> (Letöltés ideje: 2020. november 30.)